

Magyar Haditengerészet

Hozzáadta: tomcat

2004. október 17. Vasárnap 16:08

Utolsó frissítés 2007. szeptember 01. Szombat 20:03

Sajnos nincs magyar nyelven kiadott irodalma a Magyar Haditengerészet történetének, ezért álljon itt néhány szó az elfeledett hadinemről.

Magyar Haditengerészet

W. A. Kaunitz herceg terjesztett annak idején leiratot az 1780 és 90 között uralkodott II. József elöl, amiben kifejtette az Osztrák-Magyar tengeri kereskedelmi hajózárs állapotát, és az adriai kalózok (!) károkozásait: "Az osztrák tengeri kereskedelmi hajózárs láte bizonytalan. A kárlföld minden barátságosan politikai megmozdulása halálos csapást mérhet kereskedelmünkre. (...) Csak érdeke hadi flotta képes arra, hogy ezt a fenyegetést csapást megelőzze, vagy legalább megakadályozza. (...) II: József megfogadta a tanácsokat, és 1786-ban Triesztbe irányította a Habsburg-fennhatásig alatti, németalföldi német LE JUSTE és LE FERME nevű, 20-20 fős kuttereket. Ezzel megvetve az 1918-ig fennállott császári (1889-től "és") királyi haditengerészet alapjait. A központi parancsnokság 1786-1797 között Triesztben, majd 1806-ig Velencében volt. 1809-ben ismét Triesztben, azután 1814-48 között Velencében. II. József vállalta fel a haditengerészet lobogóját fekete-sárga-piros-fehő-pirosra. A flotta Paulucci altengernagy vezetés alatt 1835-ben összesen 52 hajóval rendelkezett, amelyek sikeresen védelmezték a gőzvezető kalóztól a Birodalom kereskedelmi és postaszolgálati hajóit. Az ARETUSA sárner 1824-ben, a CAROLINA korvett 1826-ban, az ELISABETTA sárner 1827-ben egyszerre két, a BRAVO trakabel szinten két kalózhajót semmisített meg a tengeren. 1840-ben a cs. és kir. hajóhad elszárolt vett részt flottademonstrációban, Beirút partjainál, amiben a tengertengerészek kerekedett a felvonult nemzetek hajói (Oroszország, Poroszország, Anglia, és a Habsburg Birodalom) között. Ez volt a Cs. és Kir. és az angol haditengerészek partraszállásával, és a mai Szidón érdekeinek elfoglalásával végződött. 1866-ban a császári és királyi hajóhad a közkeletű szász-egységekkel állt: 1 csavarosgőzhajó, 15 fregatt és korvett (gőzvezetővel), 13 csavaros fregatt és korvett, 9 kerek és csavaros fregatt és korvett, a lagflotillában, 6 a Garda-tavon, 1 a Dunán, valamint 14 kárlföldi német rendeltetésű kerek és gőzvezető. A központi német egységek megosztása: 2 fregatt, 2 korvett, 7 brig, 5 szász-egység, 18 kisebb evezős-vitorlás és korvett. A szervezeti felépítés azonos az általánosan megismerttel, hogy 1862-ig a bencsi Hadászati Minisztérium alá tartozott, 1862 decembertől az akkor felállított Tengerészeti Minisztérium katonai részlege alá, ugyanakkor a Haditengerészeti Főparancsnok elnevezése Tengerészeti Parancsnokságra módosult. 1865 július 27-én a Tengerészeti Minisztériumot megszüntették és a haditengerészetet visszahelyezték a Hadászati Minisztérium alá, mint Haditengerészeti Szekciót. Ez így maradt egészen 1918-ig. A haditengerészet állandóan az uralkodó közkeletű rendelkezése alá tartozott, a mindenkori miniszternek vagy főparancsnoknak mindig ki kellett érnie az uralkodó véleményét és hozzájárulását minden intézkedéshez (pl. hajók építése vagy leszerelése). A tisztikar utánpótlását 1814-48 között Velencében szerezte a Tengerészeti Kollégium adta, 5 év köpzi idével. 1849-ben Triesztben állították fel újra az intézményt, 3 esztől köpziessel. 1852-ben Tengerészeti Akadémia rangjára emelték, amelyet 1852-ben Fiumába, majd rövid időre utána Triesztbe telepítettek. 1860-ban az iskolát tengerészkadét-tanfolyammá alakították, majd 1866-ban feloszlatták. Ugyanekkor azonban megalapították a Fiumei Tengerészeti Akadémiát, amely egészen 1918-ig működött. A hajóron és a haditengerészet hajóiban a központi és végző 17-18 éves hallgatók mint tengerészkadétként (tengerészapránok) kaptak a haditengerészet hajóiban további gyakorlati képzést. Aki elégezte az akadémiát azt átvette a haditengerészet II. osztályú kadétként hajóra kerül. Egy év elteltével jelentkezhettek a tengerésztiszt tanfolyamra, amit mint I. osztályú kadét végzett el. Ezután, ha sikeres vizsgát tett, elállított tengerésztiszt állásba. Ekkor kerül tiszti állományba. Ásjabb egy év után ájjabb vizsgával lehetett sorhajózársi állásba, később fregattnagy. A rendfokozati elnevezések a cs. és kir. haditengerészet fennállása alatt alig változtak.

A hajószolgálatot teljesítő (tengerészek) rendfokozatai:

-

Lobogóstisztek vagy tengernagyok: tengernagy, altengernagy, ellentengernagy.

-

Tisztisztek: sorhajókapitány, fregattkapitány, korvettkapitány.

Főtisztek: I. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy), II. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy, 1909-től: fregatthadnagy)

Zászlósok: I. oszt. tengerészkadós (1909-től: tengerész zászlós ha a 2. Átv utájn vizsgájtett), II. oszt. tengerész kadós a tengerészkadósok osztályozása megszent.

A korvetthadnagyi rendfokozatot csak tartalékos tisztek kapták, a tengerésztiszt-jelölt fokozatot azok, akik gimnáziumi árettségi utájn kerélték a haditengerészethez, és ott egy éves tengerésziskolájt végeztek. A kadóst kardbojtja m arany, hanem fekete szén. A legnagyobb hajók a sorhajók voltak, az ágyók száma volt az osztályozás alapja. Az I. osztály hajón 101 vagy több, a II. osztályon 91-100, a III. osztályon 61-90 ágyó volt. A sorhajók utájn a fregatt kávetkezett. Kálátnbség nem csak a hajó máretében, hanem felépítésében is volt. Jellemzője a felépítés fedélzet, az alacsony oldalmagasság, a kiváló manőverező képesség, és a nagy sebesség. Kezdetben 24, majd 30 ágyót hordott egy fedett tétegsorban. A fregattnál kisebb, de hasonló a korvettnél. Ágyói nyitott fedélzeten, nem ájt tétegsorban helyezkedtek el. A briggtől vagy háromrészes kánnny hadihajó volt, 4-12 ágyóval, amelyeket a felső fedélzeten helyeztek el mellvéd mögött. A goelett a brigghoz hasonló, de sernvitorlázatú hajó volt, karcsóbb testtel, 2-4 ágyóval. 1894-ben összesen 1151 tengerésztiszt volt a haditengerészet állományában, közülük 183 volt magyar. Számuk 1910-re 258-re nvekedett. 1913-ban 314 volt, az 1748 fős tiszti állományban, a 19437 fős szállításban.

EZ A FLOTTA VOLT AZTÁN AZ, AMELY TELJESEN MEGHAGYVA HARCOLTA VÉGIG AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN FRANCIA, A BRIT ÉS AZ OLASZ HAJÓHAD ELLEN, AMELYEKET MEG AZ AMERIKAI ÉS A JAPÁN EGYSÉGEK IS TÁMOGATTÁK. EZ AZ EGYESÉLT ANTANT FLOTTA SEM VOLT KÉPES LEGYÁZNI, TÖRDRE KÁNYSZERÉNTEN VESZTESGÉGEIK PEDIG SOKSZOROSAN MEGHALADTÁK A CS. ÉS KIR. HADITNEGERÉSZETÉT.

Felhasznált irodalom: Dr. Csonkáróti Károly előszava Greguss György cs. és kir. haditengerészeti apród "Utazás Keleten a felsőge "Zrinyi" korvettnél 1881" c. naplójá kiadásához (Optimum Kiadó Bp. 1988).